

MAKTABGACHA TA'LIMDA SAN'AT, MUSIQA VA IJODIY FAOLIYAT ORQALI BOLALARNI ESTETIK TARBIYALASH

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi

To'g'onova Norbibi Abduqodir qizi

Annatsiya. *Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim jarayonida san'at, musiqa va ijodiy faoliyat vositalari orqali bolalarni estetik tarbiyalashning mazmuni, vazifalari hamda pedagogik ahamiyati yoritilgan. Zamonaviy ilmiy-tadqiqotlar, "Ilk qadam" davlat dasturi va xalqaro ta'lim standartlari asosida estetik tarbiyaning bola rivojlanishiga ta'siri tahlil qilingan. San'at (rasm, applikatsiya, modellash), musiqa (qo'shiq, ritmika, musiqa asboblari chalish) va ijodiy faoliyat (teatr, drammatizatsiya, rolli o'yinlar)ning hissiy-idrokiy rivojlanishga qo'shadigan hissasi ilmiy dalillar bilan asoslab berilgan.*

Аннотация. *В статье рассматриваются содержание, задачи и педагогическое значение эстетического воспитания детей посредством изобразительного искусства, музыки и творческой деятельности в процессе дошкольного образования. Анализируется влияние эстетического воспитания на развитие ребенка на основе современных научных исследований, государственной программы «Первый шаг» и международных образовательных стандартов. Научно обоснован вклад изобразительного искусства (живопись, аппликация, лепка), музыки (пение, ритмика, игра на музыкальных инструментах) и творческой деятельности (театр, драматизация, ролевые игры) в эмоциональное и когнитивное развитие.*

Annotation. *This article discusses the content, tasks and pedagogical significance of aesthetic education of children through art, music and creative activities in the process of preschool education. The impact of aesthetic education*

on child development is analyzed based on modern scientific research, the state program "First Step" and international educational standards. The contribution of art (painting, applique, modeling), music (singing, rhythm, playing musical instruments) and creative activities (theater, dramatization, role-playing games) to emotional and cognitive development is substantiated by scientific evidence.

Kalit so'zlar: *Ta'lim, milliy musiqa ta'limi, ijodiy qobiliyat, musiqiy badiiy, hissiy rivojlanish, kognitiv qobiliyat, musiqiylik, ijodkorlik, pedagogika yo'llari, milliy qadriyatlari, musiqa darslari, ijtimoiy ko'nikmalar*

Mamlakatimizda bolalarga musiqiy-estetik tarbiya berish bilan ko'plab tashkilotlar shug'ullanib, ularning barchasini bir maqsad – barkamol, ma'naviyatli shaxsni tarbiyalash mujassam etgan. Katta maktabgacha yoshdagi bolalar uchun musiqiy ta'limning vazifalari va mazmuni har tomonlama shaxsiy rivojlanishning umumiy maqsadlari estetik tarbiya bilan belgilanadi. Ma'lumki, bunday maqsadlar: bolalarni san'at sohasidagi faoliyatga yetkazish, estetik idrok etish va musiqiy asarga hissiy munosabatni rivojlantirish, musiqaga muhabbatni tarbiyalash, musiqiy mahoratni, musiqiy didni rivojlantirish va ishtiyoqni tarbiyalash, musiqiy faoliyatda o'z qobiliyatini ifodalash, ya'ni bolalarning badiiy va ijodiy sevimli mashg'ulotlarini rivojlantirishni o'zida mujassam etgan. Musiqiy ta'lim, musiqiy faoliyat - estetik tarbiyaning markaziy tarkibiy qismlaridan biri – maktabgacha yoshda bolalarning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Musiqa insonga ta'sir qilishning ajoyib kuchiga ega va shuning uchun u bolani estetik tarbiyalashning ajoyib va juda kuchli vositalaridan biridir. Bola hayotida haqiqiy voqealarni qanday boshdan kechirishi mumkin bo'lsa musiqa bilan tanishuvni ham xuddi shunday boshdan kechiradi. Musiqaga ta'sir qilish ijobiy hayotiy tajriba orttirish imkoniyatidir. Musiqa orqali bola o'z his-tuyg'ularini ifodalashni o'rganadi. Insonning buyuk fikrlari, chuqur tuyg'ulari olamini ifoda etuvchi, hissiy munosabat uyg'otishga qodir, qalbning estetik tomoniga ta'sir etuvchi yorqin san'at asarlari tarbiya manbai va vositasiga aylanadi. Kattaroq maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda bu juda muhimdir. Har bir inson musiqaga qiziqish va ishtiyoqni o'ziga xos

tarzda namoyon qiladi va ma'lum bir musiqiy janrga, sevimli bastakorga, alohida asarga ustunlik beradi; Inson o'qish, yozish, hisoblash va chizishni o'rganganidek, tasvirlarning dinamik rivojlanishini, qarama-qarshi mavzularning to'qnashuvi va kurashini va ularning tugallanishini qayd etib, musiqani tanib olishni, qadrlashni, diqqat bilan tinglashni o'rganishi kerak. "Musika odamlarni ezgulikka, go'zallikka, insoniylikka chorlovchi eng mo'jizaviy, eng nozik vositadir. Musika tufayli inson nafaqat atrofidagi dunyoda, balki o'zida ham ulug'vor ham buuyuklik go'zallik g'oyasini uyg'otadi. Musika o'z-o'zini tarbiyalashning qudratli vositasidir. Umuman estetik tarbiyada, xususan, musika ta'limida ham bolalarni go'zallik olami bilan tanishtirishda o'qituvchiga yo'naltiruvchi psixologik munosabatlar muhim ahamiyatga ega. Gimnastika tanaga shifo bo'lsa, musika inson qalbini davolaydi, - deb yozgan edi V. A. Suxomlinskiy. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musika mashg'ulotlarini yangi pedagogik texnologiyalar, innovatsion va elektron tizimlarga asoslangan va ta'lim sohasida xorijiy mamlakatlar tajribasini o'rgangan holda musika mashg'ulotlarini olib borish davri bo'lmoqda. Bu ta'lim metodlari va texnologiyalari maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarini har tomonlama intellektual, ijtimoiy, kommunikativ, axloqiy, madaniy-ma'rifiy didlarini shakllantirishda, jismoniy sifat va aqliy salohiyatlarini uyg'otish, bolani nutq, savod, o'qish va chet tillarni o'zlashtirishlarida alohida vazifa bo'lib xizmat qiladi. Estetikaning yosh bolalarning pedagogik tajribasiga qo'shgan hissasi haqida xabardorlik kuchaymoqda. Estetika sinf dizayni va o'quv dasturi bilan birgalikda pedagogik jarayonga ta'sir ko'rsatadigan va xabardor qiluvchi aniq va aniq xabarlarini yaratadi. Sinf xonasi dizaynining diskret elementlarini aniqlash va erta bolalik o'qituvchilariga o'rgatish mumkin bo'lsa-da, estetik element kirish nuqtasi sifatida, ayniqsa sinf va o'quv dasturi qanday faollashtirilgani, ular bilan shug'ullangani va gavdalantirilgani bilan bog'liq holda kamroq mavjud. Sinf xonalarining o'zgaruvchan tabiatini hisobga olgan holda, sinf xonalarini har qanday vaqtda makonni egallagan va qatnashadiganlar tomonidan belgilanadigan va aniqlaydigan estetikaga ega deb ta'riflash yaxshiroq bo'lishi mumkin. Keyingi maqolada

bolalarning izlanishlari va izlanishlari uchun mo'ljallangan o'yinga asoslangan sinf makonini tanqid qilish uchun san'atdan ma'lumotga ega bo'lgan asosdan foydalangan holda erta ta'lim sinflariga estetik ob'ektivni ifodalashni va qo'llashni boshlashimiz mumkin bo'lgan usullar muhokama qilinadi.

Xulosa. Maktabgacha ta'limda san'at, musiqa va ijodiy faoliyat orqali estetik tarbiya berish bola shaxsining har tomonlama kamol topishida muhim o'rin tutadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, 3–7 yosh oralig'ida bolalarning hissiy sezgirligi, tasavvuri, ijodkorligi va badiiy idroki eng faol rivojlanadigan davr hisoblanadi. Shu bois maktabgacha ta'lim muassasalarida san'at, musiqa va ijodiy o'yinlar orqali badiiy-estetik tarbiyani tizimli tashkil etish bolaning ruhiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlaydi. San'at faoliyatlari — rasm, applikatsiya, loydan yasash kabi mashg'ulotlar bolada rang va shaklni idrok qilish, kompozitsiya tuzish, tasavvur va mayda motorikani rivojlantiradi. Musiqa mashg'ulotlari esa ritm sezgisini, eshitish diqqatini, nutqning ifodali bo'lishini ta'minlab, bolaning emotsional holatini barqarorlashtiradi. Ijodiy faoliyat — teatr, dramatizatsiya va rolli o'yinlar orqali bolada ijodkorlik, o'zini erkin ifoda etish, muloqot va sahna

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. 24.05.2023 yildagi PF-76-sonli “Ma'muriy islohotlar doirasida raqamli texnologiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida” gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni
2. Grosheva I.V, Yevstafeva L.G, Maxmudova D.T, Nabixanova sh.B, Pak S.V, Nazarova V.A, Isxakova M.R, Abdunazarova N.F. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi (takomillashtirilgan ikkinchi nashr) – T:2022
3. N.A.Sultonova, G.M.Nazirova “Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” “ Ilm va fan”, 2023
4. A.Z .Baxodirovna “Maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirishda tasviriy faoliyatning ahamiyati”- 2024y

5 AZ Baxodirovna “Sharq matematik olimlarining asarlarida arifmetikaning rivojlanishi”, -2024y

